

Antwerpen 2060

Wijk met weerhaakjes

Een postnummer dat een begrip werd: geen buurt in de Scheldestad die volker, gekleurer en levendiger is dan 2060. Rauw en omstreden soms, maar vol verrassingen en rijk aan enthousiaste, creatieve inwoners. Antwerpen Noord leeft!

Door Linda Asselbergs - Foto's: Wouter Van Vaerenbergh

Park Spoor Noord! het grauwe rangeerstation maakte plaats voor bruisend leven.

Een woensdagmorgen in juni. Het De Coninckplein baadt in een flets zonnetje. De laatste keer dat ik hier was, stond het plein vol volk, aangetrokken door de jaarlijkse Pianomarathon, een acht uur durend concert waarbij virtueuze en minder virtueuze solisten zich in alle mogelijke genres op de toetsen uitleven. Vandaag is het hart van de Atheneumbuurt nagenoeg leeg. Ik kijk om me heen. Veel minder cafés dan ik me herinner. De weinige mensen die op dit uur het plein oversteken, zetten eensgezind koers naar de Permekebibliotheek. Vandaag ben ik toerist in eigen stad, verken ik zonder vooroordelen een buurt in volle transitie, met rafelige kantjes, maar ook vele kwaliteiten. En enthousiaste inwoners, zoals mijn gids van vandaag: Vic Mees, medewerker van city-Labo, het stadslaboratorium van Antwerpen Averechts dat rondleidingen door verscheidene wijken organiseert.

Een plein met vele levens

Dat het De Coninckplein door de jaren heen van imago veranderde, weet Vic. Voor zijn ouders was het De Coninckplein in de jaren vijftig en zestig dé bruisende uitgaansbuurt. Jong en oud, arm en rijk, bekend en onbekend trok van het ene café naar het andere om tot in de vroege uurtjes te dansen. In de jaren zeventig is er veel veranderd. Toen kwamen de nachtclubs en seksbars met buitenwippers die het met elkaar aan de stok kregen, de prostitutie die altijd al rond het Atheneum bestond, breidde zich uit tot het plein en daarmee ook de drugsproblematiek. Met als gevolg dat de waarde van het vastgoed daalde, de eigenaars hun huizen verkochten en er een influx was van arme migranten. In 1982 ging de grote Fordgarage van Permeke dicht die in 1924 gesticht was door Oscar Permeke, een neef van de schilder overigens. De buurt verloorde en de slechte naam bleef hangen, ook al is de situatie de laatste tijd aanzienlijk verbeterd. De voornaamste impuls tot opwaardering was de heraanleg van het plein en de reconversie in 2005 van de oude garage tot de hoofdzetel van de stedelijke bibliotheek annex stadscafé met ontmoetingsruimten en eetcafé de Kubus. Zeven jaar na de opening kun je alleen maar vaststellen dat de Permekebibliotheek haar publiek gevonden heeft en de buurt er wel bij vaart. Als we er binnenlopen, zit de 'cyberhelling' al vol blokkende studenten uit alle werelddelen. Het is een heel toegankelijk gebouw, waar rood en oranje overheersen en waarin de industriële architectuur grotendeels behouden bleef.

Op het plein is er intussen al wat meer beweging. Opvallend is de aanwezigheid van zwarte Afrikanen. In het Brusselse Matongé zijn er veel meer dan in Antwerpen, maar wat daar ontbreekt, is een centraal plein. Eigen aan de Afrikaanse cultuur is dat mensen zo'n plein opzoeken om anderen te ontmoeten of informatie in te winnen over land- en streekgenoten. Wie hier 'rondhangt', doet dat dus niet noodzakelijk met slechte bedoelingen. Overigens is deze wijk de enige in Antwerpen waar er nultolerantie geldt. Tenzij ze een speciale vergunning hebben, moeten de cafés om één uur sluiten en op straat mag er geen bier gedronken worden. Behalve tijdens een van de vele culturele events die er tegenwoordig georganiseerd worden. Of dat zo democratisch is, is maar de vraag, maar de laveloze Carapilsdrinkers die vroeger het straatbeeld bepaalden, zijn in ieder geval verkast. Van de vele danscafés die het De Coninckplein vroeger rijk was, weerstond één de tand des tijds: Café Kiebooms, genoemd naar de toenmalige eigenaar/accordeonist. Wie op huisnummer 18 het authentieke interieur binnenstapt, heeft het gevoel door de teletijdmachine van professor Barabas naar de vroege jaren vijftig gekatapult-

Café Kiebooms, jarenvijftigsfeer.

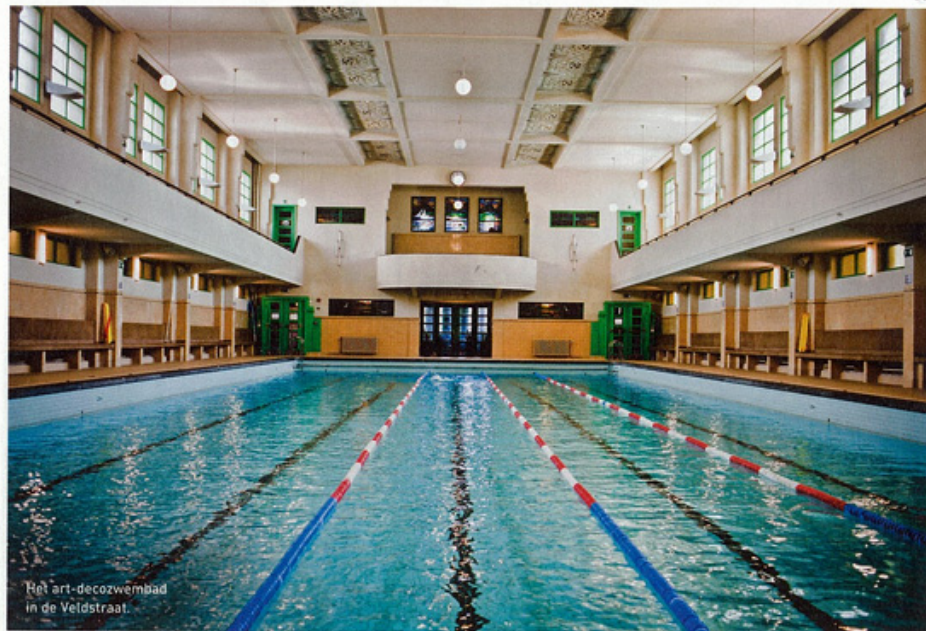
De mand met streekproducten.

Designcenter De Winkelhaak.

teerd te zijn. Liefhebbers van jazz en retromuziek kunnen er op donderdag en zondag tijdens liveoptredens de benen uitslaan.

Voor foodies en designfans

Omdat het wat vroeg is om te dansen, lopen we naar de Van Arteveldestraat, die samen met de Van Wezenbekestraat het Antwerpse Chinatown vormt. Naast hoofdzakelijk Chinese restaurants en supermarktes met oriëntaalse specialiteiten vind je hier ook Chinese kruidendokters, masseurs en acupuncturisten en boeddhistische tempeltjes. Op het nummer 56 van de Van Wezenbekestraat springen we binnen bij Hype Men, een Koreaanse pop-upstore. De eerste hippe klerenwinkel te midden van horeca, het is typisch voor een buurt in volle opkomst.

Het art-decozwembad in de Veldstraat.

Het volgende adresje is er een voor foodies: de Crée, een overdekte markt tussen de Van Wezenbeke- en Van Schoonhovenstraat waar in het midden een Spar gevestigd is, maar aan de zijanten gereputeerde slaggers en een poelier. Amateurs van wagyu (rundvlees), Berkshire-varkensvlees, orgaanvlees en wild (in het seizoen) komen hier volop aan hun trekken.

Via de Schaafstraat gaat het naar de Lange Winkelhaakstraat, vroeger het domein van de raamprostituees. Nu is er een woonerf met veel bloembakken in de vensterbanken. Rechts in de Schaafstraat een van de vele realisaties van AG Vespa, het autonome gemeentebedrijf voor stadsprojecten dat leegstaande gebouwen laat opknappen door jonge architecten en ze dan verkoopt, met de bedoeling nieuwe buurtbewoners aan te trekken. Wat me nooit eerder opgevallen was: met zijn grote ramen en neonverlichting refereert designcenter De Winkelhaak aan de vroegere bestemming van de buurt. Van 2002 al is het glazen bastion een uitvalsbasis van jonge architecten, fotografen, grafisch ontwerpers en productontwikkelaars.

Projectcoördinator Tinneke Janssens: „Beginnende creatieve bedrijven huren hier een atelier. Op dit ogenblik zijn onze 26 ateliers volzet. Als de bedrijven te groot worden, zoeken we hier in de buurt een andere locatie voor ze. In de Bar d'Office hebben coworkers alle werkfaciliteiten ter beschikking, ze vinden er een netwerk dat de interactie met andere ondernemers en kruisbestuiving stimuleert.”

Op 26 en 27 oktober tonen jonge modeontwerpers hun creaties tijdens Fashion Farm 2012, liefhebbers van tweedehands design en curiosa vinden in het voorjaar hun gading op de openluchtmarkt Dubieus Design. In het winkeltje van De Winkelhaak vind je onder meer 2060-fanshirts en digitale badges en kun je de multiculturele verrassingsmanden 2060 bestellen en afhalen.

Enthousiaste buurtpromotors

Initiatiefnemer is Tom Looock, een van de mensen achter de website 2060.be, die de nadruk legt op de boeiende kanten van de buurt. In de cadeaumannen vind je 'streekproducten', zoals Sloveense gedroogde ham, wasabinoetjes, ijzerkruidthee en plantainchips, maar bijvoorbeeld ook tickets voor het art-decozwembad met ham en Sportoase in de Veldstraat. „Toch hoofdzakelijk dingen die inwinkelingen via hun achtergrond naar deze buurt hebben gebracht. Wie zo'n mand cadeau doet, nodigt mensen uit om de verschillende facetten te komen ontdekken van Antwerpen 2060, een buurt die dat verdient.”

Nog zo'n enthousiaste buurtpromotor is Pietro Celestina van Atelier Solarshop op het nummer 48 van de Dambruggestraat. Solarshop is atelier, expositie en pop-upstore in één; artistiek collectief Otark stelt er geregeld projecten voor op het gebied van fotografie, mode en design. Op dit ogenblik is het een shoppingwalhalla voor fans van vintage: jarenvijftig- en jarenzestigmeubelen en -spullen, Scandinavisch en industrieel design. Met verder ook een tehuis voor daklozen en een dagcentrum voor mensen met een drugsproblematiek is de Dambruggestraat geen evidente plek voor zo'n initiatief en toch gelooft Pietro sterk in de locatie. „We zouden echt commercieel kunnen gaan en voor een ruimte op het Zuid kunnen kiezen, maar Solarshop is echt gebonden aan deze plek en voor ons primeert vooral de artistieke vibe. Dankzij blogs hebben wij trouwe volgers die ons hier komen opzoeken. Vanaf september krijgt het project overigens meer de vorm van een permanente winkel, waar onder andere de kleren van mijn partner Jan-Jan Van Essche verkocht zullen worden.”

Langs de Lange Beeldekensstraat lopen we nu de wijk Seefhoek binnen, van oudsher een volkse buurt, nu een smeltkroes van exotische voedingswinkels, wat onduidelijke tapijt- en elektrozaak, telefoon- →

Pietro Celestina: „Solarshop is echt gebonden aan deze plek.“

winkels en pitatenten. Volgens onze gids leven er in de Scheldestad 172 nationaliteiten door elkaar, en Antwerpen 2060 heeft het hoogste percentage allochtone inwoners. Midden in dit nieuwe Babel de oudste kroeg van de buurt, Café Vogelengang, bouwjaar 1883. Aan een tafeltje op het terras vier rasechte Antwerpse *zwamers*, waarvan er drie meteen de benen nemen als ze een camera gewaarworden. „Van ons ma mag ik niet in de *Knack* staan”, grapt er één. Ze zijn het duidelijk beu om op het negatieve imago van de buurt aangesproken te worden of als begunstigen van een sociaal project.

Dorp in de stad

De inwoners van de smalle Klappestraat, bekend als de langste straat van Antwerpen zonder zijstraten, autoluw bovendien, eisen de trofee op van de gezelligste straat van Antwerpen Noord en met reden. Hier overheersen opgeknapte gevels en groen, altijd is er wel een reden voor een buurtfeest. Nog iets om te koesteren: filmhuis Klappei, grotendeels gerund door vrijwilligers in een voormalig politiekantoor, met een divers aanbod aan films tegen zeer democratische entreeprijzen. Tricotontwerpster Hilde Frunt woont hier al 26 jaar: „Ongelooflijk hoe deze oorspronkelijk wat verpauperde buurt de laatste jaren veranderd is. Er zijn veel jonge gezinnen komen wonen die hun huizen renoveren. Ook de stad doet veel investeringen, onlangs nog is er een oude gymzaal gerenoveerd tot de schitterende nieuwe sporthal Cortina. We hebben zeer actieve buurtcomités, er zijn manifestaties zoals het stratenfestival Toer de Nord en Kerkstraat Plage, er heerst een gezellige dorpsfeer. Echt, ik zou nergens anders willen wonen.”

De Antwerpse rue Mouffetard

Wat opvalt op het plein aan de voet van Sint-Willibrordus, recentelijk opgepoetst en na de kathedraal de grootste kerk van Antwerpen, is de grote diversiteit van culinair aanbod, van de elegante brasserie Duval tot het populaire 't Fonteintje, een kruising tussen een Marokkaans restaurant en een Antwerpse frituur. Fijnproevers vinden ook meer en meer de weg naar de Handelstraat, met haar overwegend Marokkaanse groente- en fruitwinkels, bakkers, slaggers en viswinkels. De rue Mouffetard van Antwerpen zeg maar, die vooral op zondag veel volk aantrekt, dat hier goedkoop verse en kwaliteitsvolle levensmiddelen komt inslaan. De Brits-Canadese journalist Doug Saunders, gespecialiseerd in migratie en de dynamiek van zogenaamde aankomststeden, wijdt in zijn rapport over Antwerpen-Noord veel aandacht aan deze straat, die in de zomer van 2010 in het nieuws kwam door botsingen tussen winkeliers en voor overlast zorgende drugsdealers. Dat stelde de buurt eens te meer in een slecht daglicht, maar anderzijds was het een hoopvol signaal dat de bestaande Marokkaanse netwerken zich keerden tegen criminele elementen met wie ze geen uitstans willen hebben.

Van Van Gogh tot Jan Fabre

Dat Vincent Van Gogh een tijdje in Antwerpen woonde, wist ik, maar niet dat het in de Seefhoek was, waar een artiest van een heel ander kaliber, striptekenaar Willy Vandersteen opgroeide. Net als Panamarenko trouwens. Zijn voormalig atelier/woonhuis met een helikopterplatform op het dak bevindt zich op de hoek van de Biekerfstraat terwijl zijn beeld *Pepto Bismo*, alias De Vliegenger, een

Een paar jaar geleden nog grauw en desolaat, nu wil iedereen in Park Spoor Noord zijn

blikvanger is op het nabijgelegen Sint-Jansplein. Ook Jan Fabre is een ingezetene. Nog tot 23 september loopt in de vernieuwde parkloods in het Park Spoor Noord zijn tentoonstelling *Piëtas*, met uit carrarammer gesculpteerde hersenen als staties in de weg naar de apotheose, een gedurfde interpretatie van Michelangelo's iconische *Piëta*, met de kunstenaar zelf als Christus. Het geheel is opgesteld op een met 24 karaats bladgoud bekleed podium en omringd door groene juweelkevers. Een intrigerend schouwspel. Het artistieke aanbod is trouwens opvallend groot in 2060, van bescheiden initiatieven als The Bries Space, een sympathieke huiskamergalerie aan de Lange Scholierstraat 10 waar grafici, illustratoren, strip- en animatietekenaars vrij en ongebonden hun ding kunnen doen, tot kunsthal Extra City in een voormalige silo aan de Tulpstraat 79, na het Muhka de grootste expositieruimte voor hedendaagse kunst. Nog tot eind juli loopt er een pakkende retrospectieve van de Zuid-Afrikaanse fotograaf Santu Mofokeng.

Groene oase waar iedereen wil zijn

Van Extra City ben je in een vloek en een zucht in dé hotspot van Antwerpen 2060: Park Spoor Noord. Een paar jaar geleden nog een grauw en desolaat rangeerstation, nu een groene oase waar voetbal, cricket en *kubb* gespeeld worden. Kindertjes in alle kleurschakeringen joelen in de dansende fontein van het stadsstrand, jongeren breakdansen, skaten en halen acrobatische toeren uit op hun bmx-fietsen. Bij zomerbar Cargo zijn de steenovenpizza's en mojito's zeer in trek. Iedereen komt joggen, zonnekloppen, picknicken en barbecueën: fietskarrenvolk, jonge Marokkaanse middenklassegezinnen,

Het plein voor de opgepoetste Sint-Willibrorduskerk.

nieuw aangekomen migranten. Het architectenbureau Secchi-Vigano luisterde heel goed naar de wensen van de buurtbewoners: op hun verzoek ontworpen ze een heel open park, met weinig struikgewas, om geen drugsdealers of prostituees aan te trekken. Het succes van het park straalt ook af op de rest van de buurt: verkrotte huizen worden gerenoveerd tot gezinswoningen en appartementen, naast de oude volkscafés op de Dam vertijen hippe restaurants en eetcafés zoals Zum, Caravan en Zeppelin en koffiebars als Crumbles & Beans. Toch verkiezen we uit te blazen van onze lange wandeling op een oud, vertrouwd adres, eetcafé de Rode Zeven op het Sint-Jansplein, met de joviaalste bediening van heel Antwerpen. En ja, ik ben onder de indruk van wat ik allemaal gezien heb. Niet dat ik blind ben voor de problemen: het zwerfvuil hier en daar, de drugsproblematiek, het grote verloop van de migranten. Maar er is al enorm veel gebeurd en als het aan de bloggers, buurtcomités en andere creatievelingen ligt, zal er nog veel meer gebeuren. „Binnen de vijftien jaar is dat hier het nieuwe Zuid”, las ik in een krant. Nee, alsjeblift niet, laat het Noord gewoon zijn bruisende zelf blijven.

Info: www.2060.be,
<http://noordlink.wordpress.com>
www.kunstennoord.net
www.citylabo.be (rondleidingen)

Plan uw uitstappen met trein, tram of bus. Voor dienstregelingen en brochures, raadpleeg <http://www.rail.be/main/NL>

De witmarmeren hersenen van Jan Fabre.

Viswinkel in de Handelstraat.